

ԻԳՆԱՏԻՈՍ ԵՊՍԻ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍՈՒ (Բ5-40)

5.- Ս. Հոգւոյն շնորհը ամէն ինչ պատշաճօրէն կը դասաւորէ: Դարձեալ մարգարէներուն կանխաձայնութիւնները կը ճշմարտութիւն: Թէեւ Նազարէթի մէջ կը բնակէին, բայց մարդահամարի պատճառաւ, Բեթղեմի մը կուգան: Բեթղեմի մէջ ծնանելով Միքէի մարգարէութիւնը կը հաստատուի. «Եւ դու Բեթղեմի մէջ Հրէաստանի մէջ, Յովայի իշխաններուն մէջ կրտսեր չես: Քեզմէ պիտի ելլէ իմ ժողովուրդիս համար հովիւ եւ առաջնորդ»: Միքէ 5.2: Իսկ Նազարէթի մէջ բնակելով, ուրիշ մարգարէութիւն մը կ'ըսէ նազովրեցի պիտի կոչուի: Հրեաները գիտէին թէ Քրիստոս Բեթղեմի մէջ պիտի գար: Բայց նազովրեցի ըլլալուն մասին չէին գիտեր: Այս պատճառաւ ալ կը յայտարարէին թէ Գալիլէէն մարգարէ դուրս չի գար: Դաւթի որդի ըլլալով, Յովսէփ իր հայրենի գաւառ, Հրէաստան կուգայ, իր հետ բերելով նաեւ զՄարիամ քանի որ Դաւթի դուստր էր եւ այսպէս Դաւթի տան մէջ ծնեալ կ'ըլլայ ըստ մարմնոյ Դաւթի որդին:

6.- Երբ որ հոն հասան, ժամանակը եկաւ որ մանուկը ծնանի:

7.- Ծնաւ իր անդրանիկ որդին: Պատեց զայն խանձարորի մէջ եւ մտորին մէջ դրաւ որովհետեւ իջեալներուն մէջ անոնց համար տեղ չկար:

Բնութեան օրէնքներուն համաձայն ծնաւ: Աստուած այնպէս հաճեցաւ որ երբեմն բնութեան օրէնքները լուծեց երբեմն ալ ընդ օրինօք գործեց: Արդարեւ Աստուած էր որ իբրեւ մարդ երեւցաւ, հարկ էր որ յատկաբար Աստուածայինն ու մարդկայինը ցոյց տայ: Կնոջմէ ծնանիլ, մարդկային էր, կոյսէ ծնանիլ, Աստուածային: Խանձարորի մէջ պատեցաւ. իր անձը խոնարհեցուց, անշքացուց, որպէսզի համարձակօրէն մօտենանք իրեն: Խոնարհութիւնը կ'ընտրէ ընդդէմ առաջին բարձրութեան որով փառքը կորսնցուցինք: Առաջին մօր ցանկութիւնը կը կատարուի, ան որ ցանկացաւ Աստուածանալ եւ ժառանգեց անէծք եւ երկունքի ցաւեր: Արդ՝ ինք յանձն կ'առնէ անոր զաւակէն ծնիլ, տալով անոր այն որուն ցանկացաւ: Օձին հաւատացած ըլլալով, վրիպած եղաւ. իսկ այստեղ կը վերադառնայ ըստ նախնոյն: Քանզի ծնեալ մանուկը եւ մտորին մէջ դրուածը իր խոնարհութեան չափով մեզ հասցուց իր բարձրութեան:

Թէեւ մարդահամարին պատճառաւ, իջեալներուն մէջ տեղ չկար, ժողովուրդի բազմութեան հետեւանքով, քաղաքէն դուրս քարայրին մէջ գացին ապաստանելու: Այս եւս Աստուածային տնօրինում է որպէսզի մերձակայ մարդոցմէ ոչ ոք տեսող կամ վկայ ըլլայ անպատմելի ծննդեան: Ժամը արդէն գիշեր էր: Առանց երկունքի ծնաւ այն որ առանց սերման յղացած էր պահելով կուսութեան անխախտելի կնիքը: Մօրը կուսութեան վերաբերմամբ կը վկայէ երբ կոյս գերեզմանէն կամ փակեալ գերեզմանէն յարութիւն կ'առնէ: փակեալ դռներէն ներս կը մտնէ: Տուն գտած չըլլալով, օրը տարածամած եւ իրենք օտար ըլլալով, Յովսէփի եւ մօրը տխրութիւնը կը փարատէ լուսոյ ծագմամբ եւ հրեշ-

տակներու երեւմամբ եւ մոգերու երկրպագութեամբ եւ ընծայաբերմամբ: Ապա կը յաւելու:

8.- Դաշտերուն մէջ հովիւներ կային որոնք կը պահպանէին իրենց հօտերը:

9.- Տիրոջ հրեշտակը երեւցաւ անոնց եւ Տիրոջ փառքը ծագեցան անոնց վրայ. Վախցան յերկիւղ մեծ:

Ծննդեան ժամանակ, շատերէն իր անձը մեկուսացուց: Իսկ հովիւներուն կամեցաւ սքանչելապէս յայտնել ինքզինք: Այս օրինակ մըն է անքննելի եւ անպատմելի Աստուածային իմաստութեան: Ըստ որում Յարութեան հրաշքն ալ շատերէն ծածկեց եւ յայտնուեցաւ որոնց որ կամեցաւ: Թերեւս որովհետեւ հովիւները պարզամիտ էին եւ աննենգ: Ուստի հրեշտակը երեւնալով անտեսեց եւ Աստուծոյ փառքը ծագեցաւ անոնց վրայ: Ի՞նչ է Աստուծոյ փառքը: Փայլուն լոյսը որով յայտնեց Աստուածութեան փառքը անոր որ խանձարուրով փաթթուած, մսուրին մէջ դրուած էր:

Լոյսին սաստիկ պայծառութիւնը հովիւներուն ցոյց տալով, անժամանակ լոյսը, ժամանակին հետ կը խառնէր: Որովհետեւ գիշեր էր, լոյսի սաստիկ առատութենէն հովիւները երկեան երկիւղ մեծ:

10.- Հրեշտակը ըսաւ անոնց, մի վախճաք: Ահաւասիկ Զեզի կ'աւետարանեմ մեծ ուրախութիւն, ամբողջ ժողովրդեան համար:

Նախ երկիւղը կը փարատէ հանդարտօրէն, ինչպէս Ս. Կոյսին եւ Զաքարիայի պարագաներուն, որպէսզի մի գուցէ զարհուրելով, հրաշքը չի մոռնան եւ ըսուածները չիմանան:

Ուրախութիւն մեծ: Արդարեւ ամբողջ մարդկային պատմութեան ընթացքին, Աստուծոյ կողմէ այսպիսի մեծ եւ անքննելի խնամք ցոյց չէ տրուած մարդկութեան: Մարդկային արժանաւորութեան սահմաններէն շատ անդին կ'անցնի, պարգեւին առաւելութիւնը: Ահա թէ ինչու շատեր անհաւատութեան մէջ ընկղմեցան մեծասքանչ խորհուրդ, շնորհի մեծութիւն, թէ ամենակալն ու ամենքին արարիչը, մարդկօրէն ծնելով, տղայաբար մսուրին մէջ կը դրուի: Խնամքի բարերարութիւնը այնքան անսահման է որ Աստուածային բնութիւնը խառնելով մարդկային բնութեան, ամենքին Տէրը ծառայաբար կ'երեւի: Մարմնանալով, մեղքի պատճառած կործանման առաջին տրտմութիւնը կը փարատէ եւ կը հաստատէ մեզ մեր նախնի փառքին մէջ:

11.- Զեզ այսօր Փրկիչ ծնաւ որ է օծեալ Տէր, Դաւթի քաղաքին մէջ:

Հրեշտակին կողմէ հովիւներուն տրուած այս անտիսը, մարգարէներուն կանխասացութիւնները կը հաստատէ, ինչպէս Միքէ 4.2 նշան ալ ցոյց կուտայ որպէսզի մի գուցէ տարանուսելով ծուլանան:

12.- Այս է նշանը, պրտի գտնէք մանուկ՝ խանձարուրի մէջ փաթթուած եւ մսուրին մէջ դրուած:

Կուզե որ ոչ միայն լոյսի ծագման մասին խօսին, այլ նաեւ մանուկը տեսնեն: Ապա լոյսին պայծառութիւնը կը սաստկանայ քարայրին վրայ, հրեշտակներու դասակցութիւնները կը բազմանան:

13.- Հրեշտակին հետ այն ատեն երկնային զօրքերու բազմութիւն երեցաւ որոնք կ'օրհնէին զԱստուած եւ կ'ըսէին:

14.- Փառք ի բարձունս Աստուծոյ, երկրի վրայ խաղաղութիւն եւ մարդոց վրայ Աստուածային հաճութիւն:

Հրեշտակներու բազմութիւն որպէսզի անշուշտ հասկցուի թէ որո՞նք համար եկած են. մարդոց համար գալու պարագային, մէկ կամ երկուքը կ'երեւին: Բայց երբ Աստուած յայտնուեցաւ, բազմաթիւ հրեշտակներ երեցան եւ սպասաւորեցին: Ինչպէս Սինէական լեռան վրայ, կամ երբ որ Դանիէլի երեցան: Մովսէսի պարագային փող հնչեցնելով կը յայտնուին: Իսկ Դանիէլ կ'ըսէ թէ հազարք հազարաց կային Աստուծոյ առջեւ եւ բիրք բիրուց կ'երկրպագէին: Մովսէս իր օրհնութեամբ կ'ըսէ.- «Տէրը Սինայէն պիտի գայ. մեզ Սէիրայէն երեցաւ. փութացաւ Փառանու լեռնէն. տասը հազարներով կասիթայէն. իր հրեշտակները աջ կողմը իր հետ եւ խնայեց իր ժողովուրդին»: 2 Օրին.

33.2:

Փառք ի բարձունս Աստուծոյ: Հրեշտակներն ալ սքանչացած էին այս երեւոյթի ահաւորութենէն, անպատմելի խորհուրդէն. հաճեցաւ փրկել մարդկութիւնը որ յանցաւոր էր եւ օտարացեալ: Կը յայտնուի ոչ սոսկալի իշխանութեամբ, այլ նուաստութեամբ. ոչ զօրութեամբ, այլ տկարութեամբ. ոչ թէ Աստուածաբար թողութիւն կուտայ մեղքերուն այլ մարդանալով իր վրայ կ'առնէ զանոնք: Կ'արդարանայ Հօրը կամքը կատարելով, մեղաւորներուն մեղքը իր վրայ կ'առնէ: Այն որ մեղք չէր ճանչցեր, մեղքը շալակեց մեզի համար որպէսզի անով մենք Աստուծոյ արդարութիւնը ըլլանք: Բ. Կորնթ. 5.21: Մեղքերը իր վրայ վերցնելով, վերցուեցաւ նաեւ մարդոց հակառակութիւնը առ Աստուած: Յայտնուեցաւ նա որ թշնամութիւնը սպաննեց իր մարմնով եւ աւետարանեց խաղաղութիւն հեռաւորներուն եւ մերձաւորներուն. Եփես. 2: Խաղաղութիւն բերաւ խաչին վրայ հեղեալ արեամբ. Կող. 1: Արդ այսպէս խաղաղութիւն բերաւ Յիսուս իր միջնորդութեամբ:

Եւ ի մարդիկ հաճութիւն: Ասկէ աւելի մեծ ողորմութիւն կ'ըլլա՞յ, երբ իր որդին կը հաճի տալ: Որդին գալով մեզ գլուխ եղաւ: Ինչ որ գլխոյն համար հաշտ է, մարմնի անդամներուն համար եւս հաշտ է:

15.- Եւ երբ որ հրեշտակները երկինք վերացան, հովիւները ըսին իրարու, եկէք մինչեւ Բեթղեհէմ երթանք, տեսնելու համար թէ ի՞նչ է այս որ պատահեցաւ եւ որ Տէրը մեզի գիտցուց:

Հովիւները իմաստնացան եւ հասկցան թէ տեսիլքը Աստուածային է: Հրեշտակն ալ ըսաւ իրենց թէ մանուկը պիտի գտնէք խանձարուրի մէջ փաթ-

թուած եւ մսուրին մէջ դրուած: Ստուգել ուզեցին, երթանք մինչեւ Բեթղեհէմ ըսին որովհետեւ այրը գիւղին մօտ էր եւ լոյսին ճառագայթումը տեսան այրին վրայ, թէեւ լոյսը շողարձակ էր ամենուրեք, հրեշտակներն ալ այրին վրայ զԱստուած կը փառաւորէին:

16.- Արտօրնօք եկան այրին առջեւ եւ գտան Մարիամն ու Յովսէփը միայն եւ մանուկը ըստ հրեշտակին՝ մսուրին մէջ. երկրպագեցին մանկան:

17.- Հրեշտակէն պատմուած ամէն ինչ տեսան եւ վերահասու եղան: Անքան հօտերուն հովիւները արժանի եղան սուրբ եւ երկնային հովիւը տեսնելու այն որ եկաւ իր անձը դնելու վասն ոչխարացն, մոլորեալ ոչխարը բլուրներուն եւ լեռներուն վրայ փնտռելու: Այս հովուին համար Եսայի կ'ըսէ.- «Պիտի խնամէ իր ոչխարները, պիտի հաւաքէ զանոնք իր բազկաւ, գառները իր գրկին մէջ պիտի առնէ եւ որոջները ջուրերուն պիտի առաջնորդէ»: Եսայի 40.11: Հովիւները այս տեսնելով չլռեցին, այլ բոլորին կը պատմէին ինչ որ տեսան ու լսեցին:

18.- Ամէն անոնք որ կը լսէին, կը զարմանային սքանչելի տեսիլքին համար: Թէեւ իր Աստուածութիւնը ամփոփեց ծառայի կերպարանք առնելով, այլ ինքզինք լոյսի սաստկութեամբ յայտնեց:

19.- Այս ամէնքը Մարիամ իր միտքը կը պահէր եւ կը խորհէր խորհուրդին մասին: Հիացած էր հրաշքներուն վերահասու ըլլալով, կ'իմաստնանար եւ փորձառու կը լինէր: Նախ հրեշտակին երեւումն ու աւետումը: Ապա անսերմ յղութիւն: Եղիսաբեթին խօսքերը իրեն հանդէպ: Կուսութեամբ եւ առանց երկունքի ծնունդը: Լոյսին ծագումն ու հրեշտակներու փառաբանութիւնը: Փայլուն աստղը որ առաջնորդեց մոգերը եւ բերաւ հեռաւոր երկրէ որպէսզի երկրպագեն: Այս ամէնքը տեսնելով, «խելամուտ լինէր ի սրտի իրում»: Այսինքն չէր խօսէր, մէկու մը չէր պատմէր իրեն պատահած հրաշքներուն մասին, բան մը որ անմիտ կանանց ընթացիկ սովորութիւնն է:

20.- Վերադարձան հովիւները, կը փառաւորէին ու կ'օրհնէին զԱստուած, այն բոլորին համար որ տեսան ու լսեցին ինչպէս որ պատմուած էր իրենց:

Տեսիլքին ահաւորութենէն, անմարմնական զօրքերու ներկայութենէն որոնք կը փառաւորէին զԱստուած, գիտցան թէ տեսիլքը Աստուածային է: Դնչ որ հրեշտակը ըսած էր իրենց, այնպէս ալ նոյնօրինակ տեսան: Հաւատացին թէ Աստուածային է ծնունդը: Հրեշտակներէն օրինակ առնելով, իրենք եւս կ'օրհնէին զԱստուած, մարդկութիւնը բարերարելուն եւ ողորմելուն համար:

21.- Եւ երբ որ ութ օրեր անցան, եկան զայն թլփատելու համար. կոչուեցաւ Յիսուս, ինչպէս յղութենէն առաջ հրեշտակը ըսած էր: Այս ալ յանձն կ'առնէ ըստ օրինաց, որպէսզի նախ օրէնքը կատարէ ապա զայն լուծէ: Օրի-

նական պիտի չըլլար, օրէնքներէն հրաժարիլ որոնք ինքն իսկ աւանդած էր նախահայրերու ձեռամբ:

22.- Երբ որ ըստ օրինացն Մովսէսի սրբութեան օրերը աւարտեցան: Որո՞ւն համար ըսուած են սրբութեան օրերը: Մովսիսական օրէնքին համար հարկաւ, ինչպէս կը յիշուի, Թուոց 19: Բայց Մարիամ մաքուր եւ անախտ էր ըստ ամենայնի: Ըստ օրինաց եւ նոյնիսկ օրէնքէն վեր սուրբ էր որովհետեւ Ս. Հոգին մաքրիչ է եւ օգնական անարատ ծննդեան: Թէեւ օրէնքին հարկին ներքեւ չէր, բայց որպէսզի Օրէնքի քակտիչ չերեւի, այդ պատճառաւ յանձն կ'առնէ սրբութիւն օրինացն: Ծառերէն անյայտ էր անսերմն եւ առանց արեան անոր ծնունդը. այս պատճառաւ քառասուն օրեր կը մնայ ուր որ էր ապա կը բերեն Երուսաղէմի Տաճար, Տիրոջ յանդիման որպէսզի Տիրոջ ընծայուի եւ մեր բնութիւնը Հօր Աստուծոյ ընծայէ, վասնզի գլխուն հետ մենք, անոր անդամներս ալ ընծայուեցանք: Ոչ միայն այսչափ այլ այս խորհուրդը կը կատարուի անոր վրայ որ Տիրոջ օրէնքին մէջ գրուած է.-

23.- Իւրաքանչիւր անդրանիկ արու զաւակ, Տիրոջ պիտի ընծայուի: Ո՞ր, ե՞րբ դրուած էր այս օրէնքը: Ժամանակին երբ եգիպտացոց անդրանիկ զաւակները զարնուեցան, ըսաւ.- իսրայէլացոց անդրանիկ զաւակները իմա են, եգիպտացոց անդրանիկ զաւակներուն հարկանելէս ետք: Այնպէս ուրեմն, իսրայէլի անդրանիկ զաւակները Աստուծոյ ընծայուեցան: Երբ որ ժողովուրդը չի կամեցաւ տալ կամ ընծայել անդրանիկները, իսրայէլի անդրանիկ զաւակներուն փոխարէն, առաւ Պելիի որդիները: Հաշուելու ատեն, Պելիի որդիները պակաս գտնուեցան քան իսրայէլի անդրանիկ արու զաւակները: Այս պատճառաւ ալ ստիպուեցան իսրայէլի անդրանիկ զաւակները երկդրամեանը վճարել Պելիի որդիներուն:

24.- Զոհ մատուցանել, Տիրոջ օրէնքին համաձայն, երկու տատրակ կամ աղանիի երկու ձագեր:

Այս օրէնքը դրուեցաւ ոչ թէ զոհը ճշդելու համար այլ զուարակէ սկսելով կ'իջնէ մինչեւ տատրակ եւ աղանի անոնց աղքատութեան համար: Որովհետեւ այն որ զուարակ կամ խոյ կամ նոխազ չունի, այնպիսին կը մատուցանէ տատրակ կամ աղանի: Արդ՝ մեր տիրոջ համար մատուցուեցան աղանիներ, աղքատութեան համար բայց խորհրդականներէն: Անոնք որ ըստ օրինաց կը մատուցանեն, իրենց անձերուն տեղ կ'ընծայեն զոհը, բայց Յիսուս վայելչական պատարագը կ'ընծայէ, որովհետեւ նմանութեամբ անմեղն ու ողջախոհը կը մատուցանէ:

25.- Երուսաղէմի մէջ մարդ մը կար որ Սիմէոն կը կոչուէր, արդար եւ երկիւղած մարդ որ կ'սպասէր իսրայէլի վերականգնման եւ Ս. Հոգին իր վրայ էր:

26.- Ս. Հոգիէն հրաման տրուած էր իրեն չմեռնիլ մինչեւ չտեսնէ Տիրոջ օծեալը:

Այս Սիմէոն ծերունոյն մասին անցնելիք շատ բան չունինք, բացի Աւետարանիչներու պատմածէն: Ոմանք թէն ըսած են թէ Պաղոմեաններու ժամանակէն ողջ մնացած է, բայց ստուգապէս չենք կրնար բան մը ըսել, ստոյգ մեր գրչագրերն ալ այսպիսի բան չեն յիշեր: Բայց եթէ Ս. Հոգին իր վրայ էր, կը նշանակէ թէ սուրբ էր ու մեծագոյն շնորհի արժանացած: Որովհետեւ այն որուն մարգարէները ցանկացան տեսնել եւ չկրցան տեսնել, սա ցանկացաւ եւ տեսաւ: Այս կապակցութեամբ մեր Տէրն ալ իր աշակերտներուն ըսաւ. «Երանի Զեր աշքերուն որ կը տեսնեն եւ ականջներուն որ կը լսեն. ճշմարիտ կ'ըսեմ Զեզի, շատ մարգարէներ ցանկացան տեսնել զիս եւ չտեսան:» Ս. Հոգին ըսած էր մի տեսցես զմահ, մինչեւ տեսցես զօծեալն Տեառն: Նոյն զօրութիւնն է որ ինչպէս սկիզբէն մեր բնութիւնը անմահ ստեղծեց, միայն անհնազանդութեան համար լուծեց, նոյն այդ զօրութիւնը պնդեց մահկանացու Սիմէոնը, մահուան դէմ արձանանալու համար որպէսզի կարենայ տեսնել այն որ մահուան թագաւորութիւնը պիտի վերցնէր: Այս է իսրայէլի միսիթարութիւնն ու վերականգնումը, անոնք որոնք հաւատքով Աբրահամի որդիք կոչուեցան: Երբ որ խորհուրդի կատարման կամ լրման անտիսը ստացաւ, Ս. Հոգիի ազդմամբ, Տաճար եկաւ որպէսզի տեսուչ ու վկայ լինի այլ ամէնքին թէ ո՞վ է ան որ երեւեցաւ տղայ մարմնով:

27.- Երբ որ ծնողքը բերին մանուկը օրէնքին ներքեւ սովորութեան համաձայն:

Ոչ միայն Մարիամ կամ Յովսէփ, այլ ծնողք կ'ըսէ անտարանիչը: Թէն իրենք ծննդեան նպաստ մը չէին, այլ լոկ սպասաւոր եղան այսպիսի զարմանալի ծննդեան, բայց հօր վերակացութեան արժանի կացուցուեցաւ: Օրէնքին սովորութեան համաձայն, ծնողքը բերին մանուկը: Ի՞նչ է օրէնքին սովորութիւնը: Մանուկը Տիրոջ առջեւ բերել, որպէսզի քահանան զոհ մատուցանէ: Արիւնը խորանին յատակին վրայ սրկել զո՞հը տանելով ներսի սրբութեան, սրբեցեալն ալ սրկելով: Արդ՝ այս էր օրէնքին սովորութիւնը:

28.- Իր գրկին մէջ առաւ զայն, օրհնեց զԱստուած:

Երբ գրկեց, գոհութիւն յայտնեց Աստուծոյ, օրհնեց ամենակեցոյց բնութիւնը որ անքննին գթութիւն ցոյց տուաւ մարդկային ցեղին վերաբերմամբ: Որովհետեւ հրեշտակներէն ալ անտեսանելին ինք տեսաւ որուն մարգարէները կը ցանկային տեսնել: Արդ ընդունելով իր գրկին մէջ հրաշքը կատարուած էր, որովհետեւ գիտէր թէ այն որուն շաւկած է, բոլոր ստեղծուածները կը կրէ միայն իր խօսքին զօրութեամբ: Այս պատճառաւ ալ ոչ թէ մանուկին կ'ուղղէ իր խօսքը այլ Աստուծոյ որ կ'իշխէ ի վերայ ամենայնի:

29.- Կ'ըսէ.՝ Արդ արձակէ ծառադ, Տէր, ի խաղաղութիւն ըստ հրա-

մանիդ:

Ոչ թե սոսկ մանուկին կը նայէր, այլ իմանալի հոլը Աստուածութիւնը կը տեսնէր հոգւոյն աչքերով որ խառնուած եւ միաւորուած էր նորոգ ծնեալ մանկան: Վասն որոյ կ'աղաչէ Աստուծոյ որ իշխանութիւն ունի մահը արտաքսելու եւ հրամայելու որ մահը տիրէ անոնց որ կը կամին: Արձակէ զիս բանտի կապանքներէն: Արդարեւ խաղաղութեան մէջ են անոնք որոնք զերծ ամէն տեսակ խաբէութենէ, կը մեկնին մաքուր եւ անախտ: Ծառայ, որովհետեւ իր արարիչն է, մեր բնութեան արարիչն է, թէեւ տղայացեալ, գրկի մէջ կ'առնուի: Սիմէոն տեսաւ նաեւ թէ իր բոլոր ծառաներն ալ իր արեամբ եւ խաչով պիտի գնէր:

30-31.- Աչքերս տեսան փրկութիւնը որը պատրաստուեցաւ որպէսզի բոլոր ժողովուրդներն ալ տեսնեն:

Տեսաւ փրկիչը, տեսաւ եւ խաչով իրագործուելիք փրկութիւնը: Փրկութիւնը ամենքին համար էր, որովհետեւ գառն Աստուծոյ բարձաւ համայն աշխարհի մեղքը եւ բոլոր ազգերուն, բլոր ժողովուրդներուն համար պատարագւեցաւ:

32.- Լոյս որ յայտնութիւն պիտի ըլլայ հեթանոսներուն: Եւ փառք քու ժողովուրդին իսրայէլի:

Փրկութիւնը բոլոր ժողովուրդներուն պատրաստելուն համար, անոնք որ կը կամին, կ'ընդունին զայն: Որպէսզի ժողովուրդ բացատրութեամբ միայն հրեաները չկարծուին, կը յաւելու, «Լոյս յայտնուեցար հեթանոսներուն»: Խաչելութենէն եւ յարութենէն ետք պիտի ծագէր լոյսը անոնց վրայ: Աստեճական կեանքին մէջ հեթանոսներէն հեռու էր, սակայն Յարութենէն ետք, ըսաւ. - «Գացէք ուսուցանեցէք հեթանոսներուն:»

Փառք ժողովրդեան քում իսրայէլի:

Որքան մեծ է իսրայէլի կոյրութիւնը: Փառքի բարձրութենէն մերկանալով, ինքզինքնին կողոպտեցին: Աստուածային պատուէն վար իյնալով, անարգ եւ թշուառական եղան: Բարութ հոգւոյ աչօք տեսաւ այս ամէնը եւ ըսաւ, - «Մեր Աստուծոյն ոչ ոք կը հաւասարի, երկրի վրայ երեւեցաւ եւ մարդոց մէջ շրջեցաւ». կը խրատէ իսրայէլի ժողովուրդը որպէսզի չկորսնցնէ փառքը: Դարձիր իսրայէլ, ամուր բռնէ, անոր լոյսի ծագումը տես, քու փառքը ուրիշին մի տար եւ քու օգուտդ ուրիշ ազգի, օտար ժողովուրդի մի տար»: Բարութ 4: Թէեւ բոլոր մարգարէներն ալ այսպէս կը խրատեն, կ'արթնցնեն իսրայէլի ժողովրդեան, պատրաստ ըլլալու եւ իրենց յայտնուելիք փառքը ընդունելու, սակայն չուսանեցան փառքին հաղորդուելու, այլ թշնամացան: Ոչ միայն անոր հանդէպ որ յայտնուեցաւ անոնց փառքով այլ զինքը կանխող մարգարէներուն նաեւ որոնք զինք քարոզեցին: Ըստ այնմ կոչուեցան խստապարա-

նոցներ, սրտով անթլփատներ, միշտ Ս. Հոգւոյն հակառակողներ: Իսրայէլ արհամարհեց փառքը: Բայց նա յայտնուեցաւ փառքով իր առաքելութիւնը կատարեց: Հրեաները անպատասխանի են, միայն ինքզինքնին կրնան դատապարտել: Ան որ գիտէր անոնց ապերախտութիւնը, անոնց փրկութեան համար խնամքը երբեք չպակսեցուց:

ՅՅ.- Հայրը եւ մայրը զարմացած էին իր մասին խօսուածներուն համար:

Կը զարմանային Սիմէոնի խօսքերուն որովհետեւ ոչ այնքան յայտնուած էր անոնց որքան Սիմէոնի: Թէեւ անոր մեծութիւնը յայտնի էր անոնց այն հրաշքներէն մանաւանդ որոնց ականատես եղան եւ հրեշտակին խօսքերէն, այնուհանդերձ իբրեւ երեխայ կ'ընդունէին զայն: Հրեշտակէն իմացուածներուն վերաբերմամբ, մարմնաւոր թագաւորութիւն կ'ակնկալէին: Կը կարծէին թէ պիտի թագաւորէ ի վերայ տանն Յակոբայ, ըստ անոր հօր Դաւթի: Իսկ թէ անբովանդակելի Աստուածութիւնը բովանդակուած է անոր մէջ, կ'անգիտանային: Քանզի պատշաճ էր որ ծածկէր ինքզինք որպէսզի կարողանան իր հետ բնակիլ: Եթէ գիտնային թէ ամենակալ եւ արարիչ Աստուած է, ի՞նչպէս պիտի հանդուրժէին անոր առաջ կենալ եւ իբրեւ մարդ նայիլ անոր: Առաքեալներուն համար ալ այսպէս էր, զի գրուած էր թէ «Բանն ծածկեալ էր ի նոցանէ» որպէսզի չգիտնան: Յայտնուեցաւ միայն Սիմէոնի, Յովհաննէսի եւ Զաքարիայի, անոնց հետ միշտ պիտի չմնար: Մէկ անգամ տեսան, փափաքնին կատարուեցաւ, անկէ ետք չհամարձակեցան մօտենալ անոր:

ՅԶ.- Սիմէոն օրհնեց զանոնք եւ ըսաւ իր մօր Մարիամին. Սա իսրայէլի մէջ շատերու գլորման եւ կանգնման պատճառ պիտի ըլլայ, նշան հակառակութեան:

Յայտնի է եւ մեկնութեան չի կարօտիր այս մարգարէութիւնը: Ծատերը, առաջին յանցանքին գլորմանէն կանգնեցան: Անհաւատութենէ եւ կորստական մեղքէ բռնուածները, Քրիստոսի շնորհով վերականգնեցան, բարձրացան եւ հաստատուեցան ժայռի վրայ: Ըստ Սաղմոսերգոյին, «Հանեց զիս տառապանքներու գութէն, կաւէն ու տիղմէն, ժայռի վրայ կանգնեցուց ոտքերս, ուղղեց ընթացքս»: Անոնք որոնք անհաւատութենէ վարակուելով, խտորեցան գլորելով ծածկուեցան խաւարին խորը, դպիրներուն եւ Փարիսեցիներուն նման եւ այլոց նման որոնք իր փառքին հետ հաղորդակից չեղան: Մարգարէական գիրքերու մէջ եւս կը կարդանք.- «Հիմերուն մէջ Սիոնի պիտի դնեմ պատուական եւ ընտիր վեմ եւ ով որ հաւատայ անոր պիտի չամչնայ»: Եսայի 28: Դարձեալ վեմ գլորման եւ քար գայթակղութեան: Հոով. 9: Ինչ որ մարգարէները գուշակեցին ծածուկ խորհրդով, Սիմէոն զայն թարգմանեց յայտնապէս:

Մենք եւս կրնանք հաստատել այս պարագան. անհաւատութեան մէջ գլորելով, զօրացած կը կանգնի հաւատքը: Մեղքերէ պակսելով կը վերականգնի արդարութիւնը: Եթէ գարշ ցանկութիւնները չգլորին, չվերականգնի որջախտիւնը: Եթէ ազահութիւնը չդադրի, սէրն ու ողորմութիւնը չի հաստատուիր: Այս տեսութեան համաձայն ներհակները, ընդդիմաբաժանեալ տեսակներու լուծմամբ, կարելի է զօրացած տեսնել:

Նշան հակառակութեան: Ամէնքը հակառակ կարծիք ունեցան Քրիստոսի մասին: Խաղաղութեան համար պատերազմեցանք: Սիրոյ համար ատելութիւն ունեցանք: Այսպէս պատահեցաւ: Պատճառը, Աստուած էր, մարմնով երեցաւ, ուրեմն զարնուեցան գայթակղութեան վէմին:

Յ5.- Քու սիրտդ պիտի խոցուի:

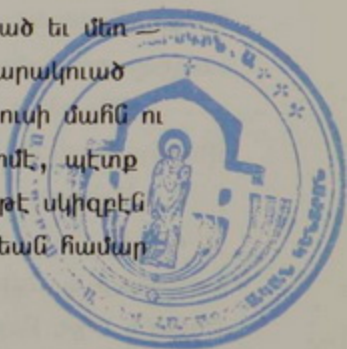
Այնքան պիտի բազմանան գայթակղեցուցիչները որ կարծիքներէ պիտի չազատի: Յիսուսի չարչարանքներու ժամանակ, թերահաւատութեան սուրը անցաւ մտքէն: Հրեշտակը Յիսուսի ծնունդէն առաջ խօսեցաւ Մարիամին, աւետեց եւ ըսաւ.- «Յակոբի տան վրայ պիտի թագաւորէ եւ անոր թագաւորութիւնը վախճան պիտի չունենայ»: Ուրիշ հրաշքներու ալ վերահասու եղաւ: Երբ որ Յիսուս կատարեալ տարիքի հասաւ, սկսան յայտնուիլ անոր Աստուածութեան զօրութիւնները: Ուստի կարծեց թէ մօտեցաւ անոր թագաւորելուն ժամանակը: Չարչարանքներու իրողութիւնը ծածկուած էր իրմէ: Երբ որ տեսաւ կալանաւորուած, կապուած եւ դատապարտուած, խաչ բարձրացուած եւ մեռեալ, ամէն ինչի վախճանն էր: Տկարացաւ, թերահաւատութենէ վարակուած ինկաւ առ այն թէ այսքան հրաշքներուն վախճանը ի՞նչ եղաւ: Յիսուսի մահն ու յարութիւնը Աստուածային մատակարարութեամբ ծածուկ մնացին իրմէ, պէտք էր որ մարդկօրէն տրտմէր անոր չարչարանքներուն համար: Իսկ եթէ սկիզբէն յայտնուէր իրեն թէ Յիսուսի մահն ու յարութիւնը աշխարհի փրկութեան համար է, չէր թերահաւատեր ու չէր տրտմեր:

Յ5.- Ծատերու գաղտնի խորհուրդները պիտի յայտնուին:

Վերեւ յիշուած խաչելութեան եւ յարութեան խորհուրդը ամէնքէն ալ ծածկուած էր: Նոյնիսկ առաքեալներէն: Թէեւ անոնց յայտնած էր ըսելով Մարդոյ Որդին մեղաւոր մարդոց ձեռքը պիտի յանձնուի, պիտի խաչուի եւ թաղուի եւ երեք օրէն յարութիւն պիտի առնէ: Սակայն իր իսկ կամօք, շուտով մոռցան: Ծածկուած էր իրենցմէ որպէսզի չգիտնան:

Այս իսկ պատճառաւ

ըսաւ թէ յարութենէն ետք պիտի յիշեն, պիտի հաւատան եւ քարոզեն թէ կամաւ յառաջեց մահուան եւ ոչ թէ բռնութեամբ: Այսպէս ուրեմն, ամէնքը կ'ակնկալէին թէ իր յաւիտենական թագաւորութիւնը աշխարհի կը վերաբերէր. այն աստիճան որ հրեաները կը հաւաստէին թէ, օրէնքէն գիտենք թէ Քրիստոս յաւիտենական է, դու ի՞նչպէս կ'ըսես թէ խաչ պիտի բարձրանայ: Կղեւովպաս ալ ըսաւ թէ կ'ակնկալէինք որ ան պիտի փրկէր իսրայէլը: Չէր գիտեր թէ անոր

մահը աշխարհի փրկութեան համար է: Ծառերէն ծածկեալ՝ Աստուածային այս տնտեսութիւնն էր որ յայտնուեցաւ Սիմէոնի: Յովհաննէս ճանչցաւ եւ զայն Գառն Աստուծոյ անուանեց, որովհետեւ տեղեակ էր որ վասն ամենեցուն պիտի պատարագուի:

36.- Հոն էր եւ Աննա մարգարէութիւն, դուստր Փանուէլի, ազգէն Ասերա: Ութսունչորս տարեկան, այրի. եօթը տարի ամուսնացած մնալէ ետք, այրիացած: Աւետարանիչը կը փութայ գրել եւ այս կնոջ մասին: Նախ որովհետեւ մարգարէութեան հոգի ունէր. յետոյ Փանուէլի դուստրն էր, ազգէն Ասիրա: Ծերացած, մէկ ամուսին ունեցած: Այրի մնալը իսրայէլի մէջ նախատինք էր, բայց աւետարանին շնորհին մօտ ըլլալով այդ նախատինքին մասին չարտա-յայտուիր: Այլ կ'ըսէ համբերութեամբ այրի մնացած էր այդչափ ժամանակ:

37.- Զէր մեկնէր տաճարէն, պաշտամունք կը կատարէր գիշեր ցերեկ:

Առաքիւնի վարքը ցոյց տալով, Աւետարանիչը կը վկայէ թէ արժանի էր շնորհի եւ յայտնութեան:

38.- Նոյն պահուն վրայ հասնելով, գոհութիւն կուտար Աստուծոյ, կը խօսէր մանուկին մասին ամէնքին որոնք Երուսաղէմի փրկութեան ակնկալու-թիւնը ունէին: Մաքուր հոգով շատերուն Ս. Հոգւոյն շնորհներով կը լեցնէ. մարգարէ-ական շունչ կուտայ, Աստուածութեան վկայ կը կացուցանէ: Աննա փրկութեան մերձաւորութեան մասին մարգարէացաւ, ոչ թէ չարերուն հետ այլ անոնց որոնք կը բաղձային անոր յայտնութեան եւ Երուսաղէմի փրկութեան. ոչ միայն Երու-սաղէմի փրկութեան այլ Ադամի բոլոր ծնունդներուն:

39.- Երբ որ Տիրոջ օրէնքին համաձայն նախատեսուած ամէն ինչ ըրին, վերադարձան Գալիլիա, իրենց քաղաքը Նազարէթ:

Մատթէոս Աւետարանիչ վերեւ յիշուած մանրամասնութիւններուն մասին չէ գրած. միայն քերթէհէմի մէջ ծնիլը, մոգերուն ընծայաբերումը, Հերովդէսի չարանալը եւ Եգիպտոս մեկնիլը: Դուկաս այդ պակասութիւնը կը լրացնէ: Յայտնի է թէ Բեթղէհէմէ չէ որ մեկնեցան Եգիպտոս այլ վերադարձան Նազա-րէթ զի Բեթղէհէմի մէջ բնակութեան տեղ չունէին, մարդահամարին եւ մարգա-րէութեան լրման համար գացին հոն: Որչափ ատեն մնացին: Օրէնքը պահելու ժամանակաշրջան մը միայն: Յովհաննէս Ոսկեբերան Մատթէոսի եւ Դուկասու այս տարբերութեան մասին ընդարձակ բացատրութիւն կուտայ:

40.- Մանուկը կ'աճէր եւ կը զօրանար իմաստութեամբ եւ Աստուծոյ շնորհը իր վրայ էր: Որովհետեւ Աստուած էր եւ մարդացաւ, Աստուածայիններուն մասին կը յիշէ Աւետարանիչը, այսպէս եւ մարդկայինին վերաբերողներն ալ կը յիշէ որ-պէսզի ամենայնիւ ստուգուի մարմնոյն վերաբերող ամէն ինչ, ընդդէմ ուրա-ցողներուն: Ստուգապէս մարմին ըլլալուն համար կը գրէ թէ մանուկը կ'աճէր ու կը զօրանար լի իմաստութեամբ: Ոչ մարդկեղէն իմաստութեամբ, այլ Աստուա-ծային կատարեալ իմաստութեամբ լցեալ, ամենակատար Աստուածութեան

խառնելով, տղայական մարմինը այնպես կ'աճեր: Պողոս Առաքեալ այս մասին կը գրէ.- «Ի նմա բնակեալ ամենայն լրումն Աստուածութեան մարմնապէս»: Կողոս. 2: Հասկնալի է թէ Աստուծոյ շնորհը իր վրայ էր: Այսինքն Ս. Հոգւոյն հեղումը: Ըստ Յովհաննէս Աւետարանչին, Հայրը Որդւոյն չափով չէ որ կուտայ Ս. Հոգին: Որովհետեւ ոչ կուտայ եւ ոչ ալ կը չափէ, Հօրմէն Որդւոյն ոչինչ չափով տրուած է այլ իբրեւ համապատասխան իր մէջ կը բնակի:

41.- Անոր ծնողքը ամէն տարի Երուսաղէմ կ'երթային Զատկի տօնին: Մովսէսէ աւանդութեալ անոնց որպէսզի ոչ ոք համարձակի տօնը կատարել Տիրոջը ընտրած վայրէն դուրս: Այս պատուէրին համաձայն, բոլոր գաւառներէն կը հաւաքուէին Երուսաղէմ: Յովսէփ ալ Մարիամի եւ Յիսուսի հետ մեկնեցան Երուսաղէմ:

42.- Յիսուս տասներկու տարեկան էր երբ Երուսաղէմ գացին, տօնին առթիւ: Երբ տօնը աւարտեցաւ ետ վերադարձան դէպի տուն. իսկ նա մնաց հոն. փափաքեցաւ այդ տարիքին իսկ ինքզինք յայտնել:

43-44.- Բայց Մարիամ եւ Յովսէփ կարծեցին թէ իր հասակակիցներուն, ուղեւորներուն հետ է: Սկսան փնտռել բարեկամներու եւ ազգականներու մօտ: Մէկ օրուայ ճանապարհ երթալէ եւ օթեւան մը հասնելէ ետք, բոլորին մօտ փնտռելով եւ չգտնելով, խռովեցան, մտածումները կուտակուեցան, տրտմութեամբ վերադարձան Երուսաղէմ փնտռելու համար: Հերովդէսի կողմէ մանուկները կոտորելու կասկածները եւ երկիւղը մտահան չէին ըրած: Արդեօ՞ք ճանչցան զայն եւ բռնելով գաղտնօրէն սպաննեցին:

45-46.- Երեք օրեր ետք զինք գտան Տաճարին մէջ նստած, ուսուցիչներու հետ: Լաւ կ'ըլլայ որ ստուգենք այս պարագան: Մէկ՝ Երուսաղէմ գացին: Երկու՝ վերադարձան: Երեք գտան զայն Տաճարին մէջ: Եթէ երկիւղ ունէին որ մեռեալ էր, ապա Յարութեան խորհուրդը չի՞ պատկերացներ. երեք օրեր ետք ողջ գտան Տաճարին մէջ, օրէնքի վարդապետներուն կը խօսէր եւ կը լսէր անոնցմէ:

47.- Ամէնքը որ կը լսէին, կը զարմանային իր իմաստութեան եւ տուած պատասխաններուն համար:

Ինքզինք անոնց յայտնեց, ոչ թէ հրաշքներով ինչպէս ծննդեան ատեն, այլ արտայայտութիւններուն իմաստութեամբը: Զարմացուց զանոնք որպէսզի ճանչնան եւ գիտնան մանկացեալ Աստուածութեան իմաստութիւնը: Յոյց կուտայ իր Աստուածութիւնը ի յանդիմանութիւն անոնց որոնք տեսան եւ չհաւատացին:

48.- Ծնողքը զինք տեսնելով զարմացան, սքանչացան: Մայրը ըսաւ.- Որդեակ, ինչո՞ւ մեզի հետ այսպէս վարուեցար, հայրդ եւ ես ահա մտահոգւեցանք եւ կը փնտռենք քեզ:

Սքանչանալը կրկնակի է: Մէկ, որովհետեւ ողջ գտան զինք եւ երկու,

օրէնքի գիտուններուն հետ նստած կը խօսէր: Խնամք վայելելու տարիքին մէջ կը գտնուէր: Այսպէս ըրաւ որովհետեւ խնամքի չէր կարօտեր: Իր ծննդեան ատեն Փառք ի Բարձունս երգող հրեշտակներու բազմութիւնը իրեն կ'սպասատրէին: Չբարկացան, չի սաստեցին: Թէեւ անոր աստուածութիւնը ծածկուած էր իրենցմէ, բայց մարդկային բնութենէն վեր ըլլալը յայտնի էր իրենց: Յովսէփ բնաւ չի համարձակիր խօսիլ իբրեւ հայր: Իսկ այն որ զինք ծնաւ, աղերսելով կը խօսի: Իրենց տրտմութիւնը, մտահոգութիւնը, փնտռելը կ'առաջադրէ: Իսկ նա այնպիսի իմաստութեամբ կը խօսի որուն չեն կրնար հասու լինել:

49.- Ինչո՞ւ կը փնտռէք զիս: Չէ՞ք գիտեր թէ պէտք է Հօրս տան մէջ ըլլամ:

Այսինքն պէտք չունիմ Ձեր վերակացութեան ու խնամքին, տարօրինակ բան մը չըրի ձեզմէ բաժնուելով, որովհետեւ պէտք է Հօրս տան մէջ ըլլամ: Հօրս տունը ըսել, անտեղի չէ եզրակացնել թէ Դաւթի կ'ակնարկուի: Ձի ըստ մարմնոյ Դաւթի որդի էր: Բայց Հօր Աստուծոյ համար կ'ըսէր: Որովհետեւ Տաճարը կառուցուեցաւ իբրեւ տուն Աստուծոյ: Ըստ այնմ.- «Տուն իմ տուն աղօթից կոչեցի»: Արդ որովհետեւ մշտնջենաւոր Աստուծոյ որդին էր որուն անունով Տաճարը շինուեցաւ, ուրեմն որդւոյն սեփական է հօր տան մէջ բնակիլ:

50.- Բայց անոնք չհասկցան թէ ինչ ըսել կուզէր:

Թէեւ այնքան ալ դժուար չէր հասկնալ, որովհետեւ յղութենէն առաջ հրեշտակը ըսած էր.- «Այն որ պիտի ծնանի սուրբ է եւ Աստուծոյ որդի պիտի կոչուի»: Իր անձին մասին պատշաճը բացատրելէն ետք, հնազանդութեան օրէնքը ցոյց կուտայ որով յանձն կ'առնէ ծնանիլ:

51.- Ետ վերադարձաւ անոնց հետ Նազարէթ եւ անոնց հնազանդ էր:

Այն որ հօր եւ մօր հնազանդ ըլլալու օրէնքը հաստատեց, պատշաճ էր որ ինք եւս կատարէր օրէնքը: Մայրը այս բոլորը կը պահէր ի սրտի իւրում:

52.- Յիսուս քանի կը մեծնար, այնքան կը զարգանար իմաստութեամբ, Աստուծոյ եւ մարդոց շնորհով:

40-րդ համարին մէջ ըսուեցաւ արդէն թէ Աստուծոյ շնորհը իր վրայ էր: Իսկ այստեղ կը յաւելու Աստուածային եւ մարդկային: Բննելի է: Երբ ստնդեայ էր, ոեւէ մէկը իր մասին փոյթ չէր ըներ, տղայութիւնը շնորհին մեծութիւնը կը ծածկէր: Իսկ կատարելութեան հասակին, ամէնքը տեսնելով անոր պարկեշտ վարքը, անձին համեստութիւնը, շնորհալի եւ օգտակար խօսքերը, նաեւ դէմքին վայելչութիւնը, մարդիկ կը փառաւորէին զայն: Երբ մանուկ էր, Հօրմէն միայն իրեն պատիւ եւ փառք շնորհուած էր: Միայն նա կը ճանաչէր զինք: Բայց երբ աճեցաւ ու զարգացաւ, մարդոցմէ ալ փառք ընդունեցաւ: Ըստ այնմ.- «Կ'ուսուցանէր ժողովուրդին, փառաւորուելով ամէնքէն»: